

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 26Co/14/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2313234416
Dátum vydania rozhodnutia: 14. 12. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Katarína Slováčková
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2022:2313234416.3

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trnave, v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Kataríny Slováčkovej a sudcov JUDr. Ľuboslavy Vankovej a Mgr. Jozefa Mačaja v právnej veci žalobcov: 1/ A. B., nar. X. C. XXXX, bytom B. XXXX, 2/ D. B., nar. XX. júla XXXX, bytom B. XXXX, 3/ E. B., nar. XX. júla XXXX, bytom B. XXXX, všetci zastúpení splnomocnencom: Sedlačko & Partners s.r.o. advokátska kancelária so sídlom Bratislava, Štefánikova 8, IČO: 36 853 186, proti žalovaným: 1/ F. G., nar. XX. augusta XXXX, bytom B. XXX, 2/ F. G., nar. XX. decembra XXXX, bytom B. XXX, obaja zastúpení splnomocnencom: JUDr. Peter Wolf s.r.o., advokátska kancelária so sídlom Galanta, Šafárikova 1522, IČO: 47 252 987, 3/ Komunálna poisťovňa a.s. Vienna Insurance Group, IČO: 31 595 545, so sídlom Bratislava, Štefánikova 14, zastúpená splnomocnencom: Advokátska kancelária Legal Cases s.r.o., IČO: 36 720 097, so sídlom Dunajská Streda, Ružová 265, o náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, o odvolaní žalobcov 1/ a 2/ a žalovaných 1/, 2/ a 3/ proti rozsudku Okresného súdu Galanta č.k. 8C/432/2013-539 z 22. júla 2021 takto

rozhodol:

Odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie **p o t v r d z u j e**.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie výrokom I. uložil žalovaným 1/, 2/ a 3/ povinnosť do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku zaplatiť žalobcovi 1/ peňažnú sumu vo výške 25.000,- eur s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť ďalších žalovaných plniť žalobcovi v prvom rade; výrokom II. uložil žalovaným 1/, 2/ a 3/ povinnosť do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku zaplatiť žalobkyni 2/ peňažnú sumu vo výške 25.000,- eur s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť ďalších žalovaných plniť žalobkyni 2/; výrokom III. žalovaným 1/, 2/ a 3/ uložil povinnosť do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku zaplatiť žalobkyni 3/ peňažnú sumu vo výške 10.000,- eur s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť ďalších žalovaných plniť žalobkyni 3/; výrokom IV. v ostatnej časti súd žalobu zamietol; výrokom V. žalobcom 1/, 2/ a 3/ priznal voči žalovaným 1/, 2/ a 3/ právo na náhradu trov konania vo výške 100%, o ktorých bude rozhodnuté osobitným uznesením súdom prvej inštancie. Svoje rozhodnutie odôvodnil právne ustanovením § 11 a § 13 z.č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „OZ“) a odkazom na judikatúru súdov a to rozsudok NS ČR z 23. septembra 2003 sp. zn. 30Cdo 1542/2003, rozsudok NS SR z 28. apríla 1998 sp. zn. 1Cdo/89/1997, R 29/2001; rozsudok NS ČR z 19. septembra 2018 sp. zn. 25Cdo/894/2018 a odkazom na viaceré rozhodnutia súdov priznávajúcich náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej pozostalým smrťou blízkej osoby pri dopravnej nehode. Vecne dôvodil, že zmyslom náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je určenie vzťahu medzi mierou ujmy na hodnotách ľudskej osobnosti a konkrétnym finančným vyjadrením náhrady takejto ujmy, keď ide o právny nástroj, ktorého úlohou je zabezpečiť rešpektovanie a ochranu osobnosti fyzickej osoby. Za nepochybné

považoval, že úmrtie blízkej ľudskej osobnosti je zásahom do emocionálnej sféry najbližších rodinných príslušníkov zosnulého, u ktorých je prítomnosť najintenzívnejších interpersonálnych väzieb na výsostne emocionálnej báze zväčša nespochybniteľná. Z vykonaného dokazovania mal za preukázané, že žalovaný 2/ dňa 5. marca 2011 o 02,00 hod. po štátnej ceste 2/573 v km 8,500 medzi obcami Šoporňa a Dlhá nad Váhom riadil osobné motorové vozidlo značky Audi 80, EČV: H. XXX C. a pri prechádzaní miernou pravotočivou zákrutou dostal šmyk a autom zišiel do priekopy na pravej strane cesty. Vozidlo sa viackrát prevrátilo a spolujazdci I. B. a I. J. na následky ťažkých zranení na mieste dopravnej nehody podľahli. Žalovaný 2/ svojim konaním porušil ustanovenie § 4 ods. 1 písm. c) a § 16 ods. 1 a 2 z.č. 8/2009 Z.z. o cestnej premávke a inému z nebanlivosti spôsobil smrť, čin spáchal závažnejším spôsobom a za to mu bol uložený úhrnný trest odňatia slobody v trvaní 18 mesiacov a to rozsudkom Okresného súdu Galanta sp. zn. 2T/16/2013. Z vykonaného dokazovania mal súd prvej inštancie ďalej preukázané, že nebohý I. B. mal v čase tragickej dopravnej nehody 17 rokov, bol zdravý, bol v maturitnom ročníku na SOU chemickom v Šali, venoval sa štandardným aktivitám typickým pre rovesníkov jeho veku a vyrastal v úplnej rodine so svojimi rodičmi a staršou sestrou. Žalobca 1/ preukázal, že smrť jeho syna mala vplyv na jeho osobný i manželský život, stále sa mu premietajú spomienky na syna a navštevoval psychiatra 1-2x do mesiaca a stále užíva lieky predpísané psychiatrom. Taktiež sa nepriaznivo zmenil život žalobkyňi 2/, matky nebohého, ktorá po tragédii užívala utlmujúce lieky a následne navštívila psychiatra, u ktorého sa lieči doposiaľ, svojho nebohého syna charakterizovala ako obľúbeného človeka, ktorý hrával futbal, chodil na ryby, posilňoval, boxoval, mal záľubu v motorkách, žalobkyňa 2/ je invalidnou dôchodkyňou. Úmrtie syna ovplyvnilo aj manželský život žalobcov 1/ a 2/, prestali chodiť do spoločnosti, kúpili si motorku, s ktorou cestujú. Žalobkyňa 3/ v čase smrti svojho brata žila s ním a s rodičmi v spoločnej domácnosti, toho času žije so svojim druhom, taktiež sa liečila u psychiatra asi tri mesiace, jej rodičia žalobcovia 1/ a 2/ zostali bez života. Žalovaný 1/ i žalovaný 2/ vyjadrili nesmiernu ľútosť nad tým, čo prežíva rodina žalobcov. Pri určovaní výšky náhrady vzal súd prvej inštancie do úvahy, že jedným z kritérií je zisťovanie intenzity vzťahov medzi obeťou a pozostalými, pričom nebohý I. B. od narodenia žil v spoločnej domácnosti so žalobcami, kde sa vytvorili medzi členmi domácnosti silné emocionálne väzby, rodina žila usporiadaným životom, založeným na vzájomnej pomoci a spolupatričnosti. Taktiež vzal do úvahy vek nebohého syna žalobcov 1/ a 2/ a brata žalobkyne 3/, ktorý v čase tragédie mal 17 rokov, bol zdravý, plný života, s jasnou perspektívou do budúcnosti, pričom žalobcovia 1/ a 2/ nemali ani 40 rokov. Z trestného rozsudku je zrejmé, že spoluzavinenie obete nebolo žiadnym spôsobom preukázané. Pri určení výšky finančnej náhrady súd prvej inštancie bral zreteľ aj na to, aby táto výška nemala likvidačný charakter na celý život žalovaných 1/ a 2/ a zohľadnil i rozhodnutia súdov vyšších inštancií o výške náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej pozostalým smrťou blízkej osoby pri dopravnej nehode. Na základe tohto porovnania dospel k záveru, že každému z rodičov, teda žalobcom 1/ a 2/ je dôvodné prisúdiť sumu 25.000,- eur a sestre, žalobkyňi 3/ sumu 10.000,- eur. Výrokom IV. súd prvej inštancie žalobu žalobcov 1/, 2/ a 3/ v rozsahu presahujúcom sumy priznané výrokmi I., II. a III. zamietol. O trovách konania rozhodol tak, že v konaní úspešným žalobcom priznal voči žalovaným nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100%.

Proti tomuto rozsudku súdu prvej inštancie výroku IV. o zamietnutí zvyšku žaloby podali v zákonnej lehote odvolanie žalobcovia 1/, 2/ a 3/. Dôvodili, že odvolanie podávajú z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 365 ods. 1 písm. h) CSP), keď pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy súd prvej inštancie vychádzal z komparácie s rozsudkami súdov vyšších inštancií v obdobných veciach, z právnych záverov rozsudku NS ČR zo dňa 19. septembra 2018 sp. zn. 25Cdo/894/2018 a zo zohľadnenia majetkových pomerov žalovaných 1/ a 2/. Pri komparácii s rozsudkami súdov vyšších inštancií v obdobných veciach mal súd zohľadniť aj iné rozhodnutia priznávajúce náhradu nemajetkovej ujmy a to napr. rozhodnutie Krajského súdu Trenčín sp. zn. 6Co/810/2014, kde bola priznaná suma manželovi 70.000,- eur a deťom po 100.000,- eur, rozhodnutie Krajského súdu Nitra sp. zn. 9Co/330/2012, kde nemocnica poskytla pozostalej matke, otcovi a súrodencom po 90.000,- eur, rozhodnutie Krajského súdu Trnava sp. zn. 10Co/909/2015 pozostalému manželovi 100.000,- eur, dcére 35.000,- eur, rozsudok Krajského súdu Trenčín 4Co/658/2014 pozostalý manžel 50.000,- eur, rozsudok Krajského súdu Trnava sp. zn. 24Co/368/2015 pozostalý manžel 70.000,- eur. Z tohto prehľadu považoval za zrejmé, že v obdobných prípadoch bolo priznané pozostalým finančné zadostučinenie vo výrazne vyšších sumách. Poukázali na rozsudok NS ČR zo dňa 19. septembra 2018 sp. zn. 25Cdo/894/2018 v zmysle ktorého za základnú čiastku náhrady nemajetkovej ujmy pri úmrtí najbližších osôb sa považuje 20-násobok priemernej hrubej mesačnej nominálnej mzdy. Taktiež poukázali, že z judikatúry všeobecných súdov ČR vyplýva, že pri zistení výšky nemajetkovej ujmy sa vychádza

z metodiky Nejvyššího soudu k náhrade nemajetkové ujmy na zdraví. S poukazom na takéto závery českého soudu je původne uplatnená výška nároku žalobcov zanedbateľná v porovnaní s reálnou hodnotou zmareného ľudského života vo výške 393.748,07 eur. Pokiaľ ide o zohľadnenie majetkových pomerov žalovaných 1/ a 2/ zdôraznili, že žalovaným 3/ je poisťovňa, ktorej hlavnou činnosťou je odškodňovanie poškodených v dôsledku poistných udalostí a súd mal zohľadniť bonitu žalovaného 3/. K výške náhrady nemajetkové ujmy spôsobenej protiprávnym konaním uviedli, že nemožno hodnotu ľudského života určovať na základe majetkových pomerov škodcu. Poukázali na § 94 ods. 2 z.č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, v zmysle ktorého suma jednorazového odškodnenia manžela alebo manželky je 730-násobok denného vymeriavacieho základu, najviac 46.845,40 eur. Opakovane zdôraznili, že náhla smrť I. B. zasiahla ich rodinu mimoriadne intenzívnym spôsobom, mieru psychického utrpenia žalobcov nie je možné objektívne opísať, keď v dôsledku náhlej tragickej udalosti už nikdy nebude rodina úplná a z pohľadu príbuzných sa nevyvinie do prirodzenej štruktúry, ktorú s odstupom času mohli tvoriť aj ich vnúčatá. Taktiež rodina prišla o jediného pokračovateľa rodu v mužskej línii, žalobcovia 1/, 2/ a 3/ prišli o možnosť viesť s I. B. rodinný život a od jeho smrti sú ochudobnení o sféru prirodzených vzťahov s jedným z najbližších rodinných príslušníkov. S touto stratou sa im doposiaľ nepodarilo vyrovať a doživotne budú pociťovať žiaľ, beznádej a hlboký zármutok. Finančné zadosťučinenie v celkovej výške 60.000,- eur žalobcovia 1/, 2/ a 3/ považujú za neprimerane nízke. Navrhli, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zmenil a priznal finančné zadosťučinenie žalobcovi 1/ v sume 50.000,- eur, žalobkyni 2/ v sume 60.000,- eur a žalobkyni 3/ v sume 50.000,- eur (spolu 160.000,- eur).

Proti tomuto rozsudku súdu prvej inštancie podali v zákonnej lehote odvolanie i žalovaní 1/ a 2/. Dôvodili, že odvolanie podávajú v zmysle § 365 ods. 1 písm. f) a h) CSP a odôvodňujú ho tým, že napriek skutočnosti, že nie sú pochybnosti o tom, že je daná zodpovednosť žalovaného 1/ a 2/ za výrazný zásah do osobnostných práv žalobcov odkazujú na bod 13 uznesenia NS SR z 22. júla 2020 sp. zn. 8Cdo/155/2019, ktorý obsahuje právnu vetu, na základe ktorej je nepochybne daná zodpovednosť na náhradu nemajetkové ujmy na pleciah poisťovne v rámci uzatvoreného povinného zmluvného poistenia. Ak by k náhrade nemajetkové ujmy boli zaviazaní žalovaní 1/ a 2/ spoločne so žalovaným 3/, poprela by sa podstata tohto poistenia. Uloženie povinnosti žalovaným 1/ a 2/ považujú za nesprávne právne posúdenie zisteného skutkového stavu veci, ktorého výsledkom mali byť výlučne záväzky žalovaného 3/ na náhradu požadovanej nemajetkové ujmy bez záväzkov žalovaných 1/ a 2/. Namietali, že z vykonaného dokazovania osobných a majetkových pomerov žalovaných 1/ a 2/ je zrejmé, že uložená výška náhrady voči každému zo žalovaných je pre nich likvidačná. Navrhli, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zmenil a žalobu voči žalovaným 1/ a 2/ zamietol ako voči pasívne nelegitimovaným, keďže úlohou povinného zmluvného poistenia je aj náhrada nemajetkové ujmy.

Voči rozsudku súdu prvej inštancie podal odvolanie i žalovaný 3/. Dôvodil, že odvolanie podáva v zmysle § 365 ods. 1 písm. h), f) a d) CSP namietal, že žalobcovia síce dôvodne poukázali na zásah do ich nemajetkové ujmy v dôsledku náhlej smrti ich 17-ročného syna a pri určení výšky náhrady súd prvej inštancie poukázal na niektoré rozhodnutia všeobecných súdov rozhodujúcich o náhrade nemajetkové ujmy spôsobenej pozostalým smrťou blízkej osoby pri dopravnej nehode, avšak výšku náhrady nemajetkové ujmy je možné odvodiť len zo všeobecných kritérií stanovených v § 13 ods. 3 OZ, ktorými sú závažnosť vznikutej ujmy a okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo. Výška peňažnej náhrady je predmetom voľnej úvahy súdu, nakoľko zákon neustanovuje ani rámcové čiastky pre odškodnenie nemajetkové ujmy. Preto súd musí prihliadať okrem závažnosti ujmy a okolností, za ktorých došlo k porušeniu práva k naplneniu požiadavky účinného primeraného zadosťučinenia za vzniknutú nemajetkovú ujmu, ale aj k požiadavke nezneužívania tohto právneho prostriedku. Vodiacími parametrami proporcionálne spravodlivého zadosťučinenia je atribút primeranosti, ktorý je rozhodujúcim kritériom priznávania odškodnenia, aby bol dosiahnutý účel kompenzácie. Na druhej strane pri zachovaní proporcionality, výška peňažnej satisfakcie nesmie byť prostriedkom bezdôvodného obohatenia a pôsobiť na škodcu likvidačne. Súd prvej inštancie vo svojom rozhodnutí nevyhodnotil zistený skutkový stav vôbec, neuviedol, na základe akých právne významných kritérií rozhodoval pri stanovení výšky náhrady nemajetkové ujmy za zásah do osobnostných práv žalobcov, keďže v rozhodnutí absentuje akákoľvek zmienka o tom, akými úvahami sa súd pri určení tejto výšky náhrady nemajetkové ujmy riadil. Jeho rozhodnutie bez uvedenia týchto zásadných kritérií a bez vysporiadania sa s argumentami žalovanej 3/ k výške nemajetkové ujmy, nekorešponduje so zásadou riadneho

zdôvodnenia rozsudku a jeho závery sú preto arbitrárne. Súdom priznaná výška nemajetkovej ujmy nekorešponduje so zisteným skutkovým stavom, jeho rozhodnutie vychádza z nesprávne zisteného skutkového stavu a preto je vecne nesprávne. Pri prihliadnutí na správanie žalovaného 1/, ktorý sa pozostalým ospravedlnil, a uvedená udalosť zasiahla trvalo aj do jeho života, pri prihliadnutí na rozhodovacia prax všeobecných súdov v obdobných veciach považuje žalovaný 3/ priznanú náhradu za neprimeranú. Vzhľadom na požiadavku proporcionality žalovaný 3/ v konaní poukazoval aj na rozhodnutia súdov pri priznaní náhrad nemajetkovej ujmy v dôsledku usmrtenia maloletých detí pri dopravných nehodách, napr. rozsudkom Okresného súdu Bratislava I. sp. zn. 18C/56/2014 z 11. novembra 2019, kde súd priznal rodičom usmrteného maloletého dieťaťa po 20.000,- eur, rozsudkom Krajského súdu Prešov sp. zn. 18Co/116/2019 zo 17. februára 2020 priznal náhradu 13.000,- eur matke a po 12.000,- eur súrodencom, rozsudkom Krajského súdu Prešov sp. zn. 2Co/110/2017 z 11. októbra 2017 bola priznaná matke maloletého dieťaťa suma 5.000,- eur a rozsudkom Krajského súdu Trnava sp. zn. 37C/21/2013 z 29. apríla 2015 rodičom usmrteného dieťaťa po 13.000,- eur atď. Dodal, že súd pri svojom rozhodovaní nezohľadnil úpravu z.č. 215/1996 Z.z. o odškodňovaní obetí násilných trestných činov, v zmysle ktorej ak bola trestným činom spôsobená smrť blízkej osoby, má poškodený nárok na vyplatenie odškodnenia v sume 50-násobku minimálnej mzdy, čo by v okolnostiach prejednávanej veci predstavovalo sumu 15.850,- eur. Súd priznal rodičom po 25.000,- eur, čo značne prevyšuje náhradu priznanú obetiam násilných trestných činov v čase dopravnej nehody. Priznaná náhrada nemajetkovej ujmy nikdy nemôže nahradiť stratu blízkej osoby, jej úlohou je blízky kompenzovať, resp. zmierniť veľmi negatívne zážitky. Je toho názoru, že hodnota usporiadaného rodinného života, vzťahov medzi rodičmi a deťmi, resp. hodnota žiaľu, smútku a bolesti je nevyčísliteľná v peniazoch. Výška náhrady za nemajetkovú ujmu nemôže byť preto neobmedzená a pre zobjektívizovanie je možné uviesť, že rodič mal možnosť naplniť svoje rodičovské poslanie. Priznanie nemajetkovej ujmy nie je však reparáciou, keď žiadna priznaná suma nenahradí žalobcom trvalú stratu ich dieťaťa. Navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a žalobcom 1/ a 2/ priznal náhradu nemajetkovej ujmy v sume po 10.000,- eur a žalobkyni 3/ sumu 5.000,- eur.

Krajský súd v Trnave ako súd odvolací (§ 34 CSP), po zistení, že odvolania boli podané včas (§ 362 ods. 1 CSP), oprávnenými subjektami (§ 359 CSP), proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie, proti ktorému zákon odvolanie pripúšťa (§ 355 ods. 1 CSP), po skonštatovaní, že podané odvolania majú zákonné náležitosti (§ 363 CSP) a že odvolatelia použili zákonom prípustné odvolacie dôvody (§ 365 ods. 1 písm. d), f) a h) CSP), preskúmal napadnutý rozsudok v medziach daných rozsahom (§ 379 CSP) a dôvodmi odvolania (§ 380 ods. 1 CSP) s prihliadnutím na prípadné vady konania, iba ak by mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, ktoré ale nezistil (§ 380 ods. 2 CSP), bez potreby zopakovania alebo doplnenia dokazovania vzhľadom k tomu, že odvolací súd nevstupoval do procesu modifikácie skutkového stavu, na ktorom je napadnuté rozhodnutie založené, postupom bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario), keď miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku bolo oznámené na úradnej tabuli a na webovej stránke odvolacieho súdu minimálne päť dní pred jeho vyhlásením (§ 219 ods. 3 CSP) a dospel k záveru, že napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie je vecne správny, v dôsledku čoho boli splnené podmienky pre jeho potvrdenie (§ 387 ods. 1 CSP).

Predmetom prieskumu odvolacieho súdu s poukazom na odvolacie dôvody uplatnené žalobcami 1/, 2/, 3/ i žalovanými 1/, 2/, 3/ bolo posúdiť, či konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 365 ods. 1, písm. d) CSP), či súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam (§ 365 ods. 1 písm. f) CSP) a či rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 365 ods. 1 písm. h) CSP). Všeobecne možno konštatovať, že odvolacie námietky žalobcov 1/, 2/ a 3/ sa týkajú nesprávne určenej výšky priznanej náhrady, odvolacie námietky žalovaných 1/ a 2/ nedostatku ich pasívnej vecnej legitímácie a odvolacie námietky žalovaného 3/ nepreskúmateľnosti napadnutého rozsudku, nesprávnych skutkových zistení a nesprávne určenej výšky náhrady.

Odvolací súd preberá súdom prvej inštancie zistený skutkový stav, pokiaľ ide o skutočnosti právne rozhodnú pre posúdenie žalobcami tvrdeného nároku, ktorý v dostatočnom rozsahu vykonal dokazovanie potrebné na posúdenie uplatneného nároku, výsledky dokazovania jednotlivo i vo vzájomných súvislostiach dôkladne a správne vyhodnotil, pričom i podľa odvolacieho súdu dospel

k správnym skutkovým zisteniam. Odvolací súd v celom rozsahu zdieľa i právny záver súdu prvej inštancie vo veci, kedy vec súd prvej inštancie aj správne právne posúdil a odvolací súd odkazuje na správne, presvedčivé a dostatočné (i keď stručné) odôvodnenie písomného vyhotovenia preskúmaného rozsudku. Odvolací súd nenachádza dôvod, pre ktorý by sa mal od týchto záverov súdu prvej inštancie odchýliť a preto nemôže dať za pravdu žiadnemu z odvolateľov.

Odvolačná námietka žalobcov i žalovaných smerujúca k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci je nedôvodná. Nesprávnym právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nemu vtedy, ak súd použil iný právny predpis, ako mal správne použiť, alebo aplikoval síce správny právny predpis, ale ho nesprávne interpretoval. Odvolací súd zhodne s prvoinštančným súdom dospel k záveru, že pri vyhodnotení vykonaného dokazovania to každého z vykonaných dôkazov jednotlivo i vo vzájomných súvislostiach bolo v konaní dostatočným spôsobom preukázané, že žaloba žalobcov je v jeho vyhovujúcej časti dôvodná.

Z obsahu spisu bolo zistené, že žalobcovia sa domáhajú náhrady nemajetkovej ujmy v dôsledku protiprávneho konania žalovaného 1/. Rozsudkom Okresného súdu Galanta č.k. 2T 16/2013 bol žalovaný 2/ uznaný vinným, že spôsobil z nebanlivosti inému smrť. F. G. dňa 5. marca 2011 o 02.00 hod., po štátnej ceste II/573 v km 8,500 medzi obcami Šoporňa a Dlhá nad Váhom, riadil osobné motorové vozidlo značky Audi 80, evidenčné číslo H. XXX C., čiernej farby. Pri predchádzaní miernou pravotočivou zákrutou pri rýchlosti 127 až 140 km/h dostal šmyk a s autom zišiel do priekopy na pravej strane cesty. Vozidlo sa viackrát prevrátilo a zostalo prevrátené na streche. Spolujazdci I. B., nar. XX. marca XXXX a I. J., nar. XX. januára XXXX na následky ťažkých zranení na mieste dopravnej nehody podľahli. Spolujazdec K. L., nar. XX. decembra XXXX utrpel otras mozgu, pomliaždenie tváre, krvácanie z nosa, tržné rany jazyka, zlomeninu tela krčného stavca C2, stlačenú trieštvú zlomeninu tela stavca hrudného Th4, stlačenú zlomeninu tela stavca Th5, pomliaždenie pľúc, zlomeninu mesiačikovej kosti pravého zápästia, pomliaždenie kolien s dobou liečenia od 5. marca 2011 do 28. júla 2011. F. G. svojím konaním porušil ustanovenie § 4 odsek 1 písmeno c/ a § 16 odsek 1, odsek 2 zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke v platnom znení.

K námietke pasívnej legitímácii žalovaných 1/ a 2/ odvolací súd uvádza, že táto nie je dôvodná. V zmysle ustálenej súdnej praxe poškodený môže nárok na náhradu škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla uplatniť voči prevádzateľovi a vodičovi, ak vodič je subjekt odlišný od prevádzateľa a súčasne ak nejde o zamestnanca prevádzateľa (viď R 29/1979). V zmysle záverov Ústavného súdu sp. zn. III.ÚS 191/2018 skutočnosť, že všeobecný súd konal so stranou v konaní v postavení žalovaného a žalobe vyhovel, znamená že dospel k záveru, že žalovaný je vecne legitimovaný, pričom nie je nevyhnutné, aby túto skutočnosť v rozhodnutí výslovne (*expressis verbis*) konštatoval. Ak žalovaní v spore nenamietali nedostatok svojej pasívnej vecnej legitímácie a ich obrana až v odvolacom konaní spočíva v tvrdení, že pasívne vecne legitimovaný je iný subjekt a to len žalovaný 3/, mal túto skutočnosť jednoznačne tvrdiť a na jej preukázanie predložiť dôkazy už v prvoinštančnom konaní. O nedostatok pasívnej vecnej legitímácie ide vtedy ak ten, o kom žalobca tvrdí, že je nositeľom hmotno-právnej povinnosti – žalovaný, nie je nositeľom hmotno-právnej povinnosti, o ktorú v konaní ide (rozsudok NS SR sp. zn. 3Cdo 192/2004). Žalovaní 1/ a 2/ sú v spore pasívne legitimovaní. V prípade uplatnenia nároku na náhradu škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla, majú poškodení žalobcovia možnosť voľby, či budú žalovať poisteného škodcu, vodiča alebo iba poistiteľa, či posteneho poisteného škodcu, vodiča a poistiteľa súčasne. Ak by žalobcovia žalovali aj iba poisteného škodcu či vodiča, nemá to žiaden vplyv na poistný vzťah medzi poisteným a poisťovňou, ani právne postavenie poisteného sa tým nemôže zhoršiť; poistený by mohol následne žalovať poisťovňu, ak by zaňho dobrovoľne neuhradila škodu priznanú súdnym rozhodnutím, v ktorom bola stranou sporu iba osoba poisteného škodcu. V tejto súvislosti viď rozhodnutie Najvyššieho súdu SR z 21. októbra 2020 sp. zn. 4Cdo 5/2020.

Čo sa týka otázky náhrady nemajetkovej ujmy, odvolací súd poukazuje zhodne so súdom prvej inštancie na ustanovenie § 11 a § 13 OZ, pričom určenie výšky zadosťučinenia v peniazoch sa stáva predmetom

voľného uváženia súdu. Súd prvej inštancie správne uviedol, že došlo k neoprávnenému zásahu do súkromia žalobcov chráneného § 11 OZ, ktorého súčasťou je i rodinný život, kedy z objektívneho pohľadu je strata jedného z členov tohto spoločenstva celkom neodčiniteľnou ujmom, ktorá dopadá na zostávajúcich členov rodiny, takže primeraným zadosťučinením v danom prípade je i náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch v zmysle § 13 ods. 2 OZ. Ak medzi fyzickými osobami existujú sociálne, morálne, citové a kultúrne vzťahy, vytvorené v rámci ich súkromného a rodinného života, môže porušením práva na život jednej z nich dôjsť k nedovolenému zásahu do práva na súkromie druhej z týchto osôb. Protiprávnym zásahom tretej osoby do práva na súkromie, resp. práva na rodinný život, môže byť ďalšiemu účastníkovi vzťahu spôsobená taká ujma, ktorá mu čiastočne alebo úplne bráni naplno napĺňať jeho citové potreby, t.j. nemajetková ujmy postihujúca inú ako majetkovú sféru osobnosti a to sféru osobnostnú, ku ktorej nepochybne patrí aj citová a emocionálna sféra. Ak dôjde k smrti jedného z členov rodinného vzťahu, u pozostalej osoby to zakladá to právo domáhať sa ochrany osobnosti podľa ustanovení Občianskeho zákonníka. Realizácia tejto ochrany je vo výlučnom záujme osôb, ktoré sú v takom úzkom vzťahu k postihnutej osobe, že ochrana jeho osobnosti aj po jeho smrti (tzv. postmortálna ochrana) je ich osobným záujmom, ide o najbližších príbuzných, rodičov, súrodenca (porovnaj rozhodnutia NS SR sp. zn. 5Cdo 265/2009, 1Cdo/77/2009 a 3Cdo/228/2012).

Poskytnutie primeraného zadosťučinenia sleduje priznanie satisfakcie fyzickej osobe, ktorej osobnostné právo bolo porušené so zreteľom na to, že zásah zvyčajne nemožno odčiniť obnovením pôvodného stavu. Satisfakcia prichádza do úvahy v prvom rade v podobe morálnej. Nárok na priznanie finančnej satisfakcie, náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch a pre jej určenie sú stanovené dve kritériá a to závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy a okolnosti, za akých došlo k neoprávnenému zásahu. Súd prvej inštancie správne vyhodnotil kritériá pre priznanie konkrétnej výšky náhrady nemajetkovej ujmy, vychádzajúc zo závažnosti vzniknutej nemajetkovej ujmy, ako aj okolnosti, za akých došlo k neoprávnenému zásahu. Súd prvej inštancie správne vyhodnotil rozhodujúce skutkové okolnosti, ktoré spočívali v tom, že smrť syna žalobcov 1/ a 2/ a brata žalobkyne 3/ ich hlboko zasiahla, jeho úmrtím sa im zmenil celý život, pretože žili v šťastnom a spokojnom rodinnom spoločenstve. Všetci žalobcovia ťažko znášali útrapy, žalobkyňa 2/ sa výrazne zhoršil zdravotný stav. V dôsledku tragickej smrti syna žalobcov 1/, 2/ a brata žalobkyne 3/ následkom dopravnej nehody došlo k nesmierne závažnej ujme, spočívajúcej v strate milovaného syna a brata, čím sú všetci žalobcovia do budúcnosti ochudobnení o rodinný život a došlo i k citovej strate, keďže smrťou stratili lásku a radosť prežívanú so synom a bratom. Zároveň všetci utrpeli citovú ujmu spočívajúcu v neprijemných pocitoch vyžadujúcu návštevu psychiatra i medikamentóznou liečbu. Žalovaný 1/ svojím protiprávnym konaním zasiahol do osobnostných práv žalobcov a to do ich práva na súkromný a rodinný život. Ide o závažný zásah do práva na ochranu ich osobností a keďže žiadna z morálnych foriem nie je postačujúca, sú dané predpoklady pre priznanie nemajetkovej ujmy v peniazoch. Je nepochybné, že ujma, ktorá žalobcom vznikla, by na ich mieste každá iná osoba považovala za ujmu objektívne závažnú, teda takú, ktorú fyzická osoba vzhľadom na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, intenzitu zásahu, jeho trvanie alebo dopad a dôsledku považuje za značnú. V danom prípade došlo protiprávnym konaním žalovaného 2/ k nezvratnému a závažnému následku spočívajúceho v smrti syna žalobcov 1/ a 2/ a brata žalobkyne 3/. Citová, morálna a sociálna ujma žalobcom je v príčinnej súvislosti s protiprávnym konaním žalovaného 2/.

Súd prvej inštancie dospel k správnej závere, že šokujúcim a nečakaným úmrtím najbližšieho príbuzného žalobcov došlo k závažnému zásahu do ich osobnostných práv (práva na súkromie a rodinný život), pričom následok tohto zásahu je nereparovateľný. Súčasťou súkromného života je nepochybne aj rodinný život, zahŕňajúci vzťahy medzi blízkymi príbuznými a preto rešpektovanie súkromného, teda i rodinného života musí zahŕňať právo na vytváranie a rozvíjanie vzťahov s ďalšími ľudskými bytosťami, aby tak bolo možné okrem iného tiež rozvíjať a napĺňať vlastnú osobnosť. Spôsobená smrť blízkej osoby preto môže vzhľadom k vzájomným úzkym a pevným sociálnym i citovým väzbám predstavovať natoľko závažnú nemateriálnu ujmu pre rozvíjanie a napĺňanie osobnosti pozostalejšieho, že môže byť kvalifikovaná aj ako ujma znižujúca jeho dôstojnosť či vážnosť v spoločnosti (por. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. PL. ÚS 16/04 zo 4. mája 2005). Z tohto pohľadu ustanovenia Občianskeho zákonníka upravujú podmienky pre uplatnenie finančnej satisfakcie za ujmu spočívajúcu v zásahu do osobnostných práv v dôsledku smrti blízkej osoby. Strata blízkej osoby je pre väčšinu ľudí tou najväčšou stratou, s ktorou sa môžu vo svojom živote stretnúť (porov. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 2844/14 z 22. decembra 2015).

Základnými kritériami určenia výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch v dôsledku neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti, sú závažnosť vzniknutej ujmy, ako i okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo (ktoré môžu byť významné tak u osoby postihnutej ako aj u osoby, ktorá neoprávnený zásah spôsobila). V dôsledku neoprávneného zásahu žalovaného 1/ došlo v danom prípade k násilnému pretrhnutiu silných rodinných a citových väzieb, vyplývajúcich z intenzity vzťahu so zomrelým, synom žalobcov 1/ a 2/ a bratom žalobkyne 3/. Táto intenzita bola daná významnou citovou naviazanosťou. Štvorčlenná rodina spoločne fungovala, prekonávala životné prekážky a zdieľala vzácné chvíle rodinného spolužitia. Okrem psychickej bolesti, ktorá v prípade straty veľmi blízkeho človeka je často vnímaná ako neznesiteľná, fyzická, obmedzujúca aktivity pozostalého, vyžadujúca i medikamentóznou liečbu, boli žalobcovia zasiahnutí stratou osoby, ktorá bola v mladom veku a v dobrom zdravotnom stave a nepochybne plnila v rodine nezastupiteľnú úlohu. Rodičia i sestra prišli o pomoc, oporu a citový vzťah, na ktorých je človek existenčne závislý a ich absencia sa negatívne prejaví nielen vo sfére osobnostného prežívania, ale významným spôsobom ovplyvní celý život človeka. Strata takéhoto člena rodiny predstavuje nenávratnú deštrukciu medziľudských väzieb, vytvárajúcich základ rodinného života. Následkom toho je fatálna zmena fungujúcej štvorčlennej rodiny.

Okrem straty možnosti viesť rodinný a súkromný život, náhle dochádza na strane žalobcov 1/ a 2/ k veľkej emočnej bolesti zo straty dieťaťa, študenta. Žalobkyňa 3. v dôsledku úmrtia brata prišla o nenahraditeľnú oporu vo všetkých oblastiach života, výrazne ovplyvňujúcu úroveň a kvalitu jej života. Strádanie žalobcov ako najbližších príbuzných nepochybne ovplyvnilo a sťažilo ich ďalšie žitie.

Súd prvej inštancie vo vzťahu k výške uplatňovaného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy zistil v dostatočnom rozsahu skutočnosti relevantné pre meritórne rozhodnutie veci a prihliadal na zákonom stanovené kritériá priznávania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Citovej ujme sa vyrovná len máloktorý emočný zážitok, preto jeho vnímanie a prejavy, hoci sú individuálne, možno dôvodne predvídať. V posudzovanej veci voči výške priznanej náhrady nemajetkovej ujmy podali odvolanie obidve strany (žalobcovia 1/, 2/ a 3/ a žalovaní 1/ a 3/), ktorých námietky boli posúdené odvolacím súdom nasledovne.

Výška peňažnej náhrady je predmetom voľnej úvahy súdu, keďže zákon nestanovuje ani rámcové čiastky pre odškodnenie nemajetkovej ujmy. Preto súd musí prihliadnuť okrem závažnosti vzniknutej ujmy a okolností, za ktorých k porušeniu práva došlo, k naplneniu požiadavky účinného primeraného zadosťučinenia za vzniknutú nemajetkovú ujmu, ale i k požiadavke nezneužívania tohto právneho prostriedku na neprípustné obohacovanie, čo súd prvej inštancie i naplnil a stručne ale vecne zdôvodnil. Vodiacim parametrom proporcionálne spravodlivého zadosťučinenia je atribút primeranosti, ktorý je rozhodujúcim kritériom priznávania odškodnenia, aby bol dosiahnutý účel kompenzácie, inak napriek poskytnutému odškodneniu by sa poškodení mohli naďalej kvalifikovať ako obeť porušenia Dohovoru o ľudských právach. Na druhej strane pri zachovaní proportionality, výška relutárnej (peňažnej) satisfakcie nesmie byť prostriedkom bezdôvodného obohatenia a pôsobiť na škodcu likvidačne (vyššie uvedený obsah už odznel napr. v rozsudku Krajského súdu v Trnave z 29. júna 2016 sp.zn. 10 Co 566/2015).

Výška náhrady nemajetkovej ujmy musí tiež odrážať všeobecne zdieľané predstavy o spravodlivosti. Judikatúra súdov v oblasti ochrany osobnosti sa zhoduje na primárnom význame vyrovnávacieho charakteru náhrady nemajetkovej ujmy, resp. zmiernení nepriaznivého následku neoprávneného zásahu (keďže nemajetková ujma vzniknutá porušením osobnostných práv sa vo všeobecnom slova zmysle ani nedá odškodniť a rozsah vzniknutej nemajetkovej ujmy nemožno exaktne kvantifikovať a vyčíslieť). V náleze Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. 1568/09 bol konštatovaný zásah do práva na ochranu osobnosti civilným deliktom a primerané zadosťučinenie označené za jednu z civilnoprávných sankcií, ktorá má odrádzať rušiteľa chránených osobnostných statkov a jeho možných nasledovníkov protiprávneho konania a byť tak nástrojom prevencie, porov. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 2844/14 z 22. decembra 2015.

Kritériu primeranosti priznávanej peňažnej satisfakcie priamo úmerne zodpovedá aplikácia tzv. „statusu obete“ podľa článku 34 Dohovoru o ľudských právach, ktorú objasnil Európsky súd pre ľudské práva v prípade Scordino proti Taliansku v rozhodnutí zo 6. marca 2007 sťažnosť č. 43662/98, ako i v prípade Stanková v. Slovenská republika v rozhodnutí z 9. októbra 2007 č. sťažnosti 7205/02. Európsky súd pre ľudské práva uviedol, že pokiaľ má náprava kompenzačný charakter, jej výška nemusí byť rovnaká, akú by priznal v porovnateľných prípadoch súd, nesmie však byť zjavne neprimeraná okolnostiam prípadu, pričom pri posudzovaní tejto primeranosti je potrebné zohľadňovať aj životnú úroveň v danej krajine, a tiež to, či priznaná suma nevybočuje z právnej tradície v danej krajine, i to, ako rýchlo sa jej sťažovateľ domohol (JUDr. Andrea Erdősová, PhD., Krátke pojednanie o škodách, ujmach a ich náhradách vo svetle judikatúry súdov vnútroštátnych, českých, Súdneho dvora Európskej únie i Európskeho súdu pre ľudské práva). Ústavný súd Českej republiky zase konštatoval, že pri stanovení výšky čiastky relutárnej náhrady je nutné použiť princíp proporcionality tiež spôsobom, že všeobecné súdy porovnávajú čiastky tejto náhrady prisúdené v iných prípadoch, porov. sp. zn. I. ÚS 2844/14 (uvedené už odznelo v rozsudku Krajského súdu v Trnave z 29. júna 2016 sp.zn. 10 Co 566/2015).

Vzhľadom na uvedenú požiadavku kazuistiky, ktorú správne aplikoval aj súd prvej inštancie odvolací súd príkladmo dopĺňa, že rozsudkom Okresného súdu Trnava č.k. 19C/166/2016-209 zo 6. decembra 2017 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp. zn. 10Co/149/2018 z 30. apríla 2019 bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy za smrť dcéry a sestry pozostalej matke v sume 45.000,- eur a pozostalej sestre v sume 35.000,- eur, rozsudkom Okresného súdu Trnava sp.zn. 13 C 126/2010-267 z 1. októbra 2014 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp.zn. 24 Co 368/2015-311 z 1. júla 2015 bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 40.000,- eur za smrť manželky žalobcu, v dôsledku protiprávneho úkonu zodpovedného subjektu (fyzickej osoby), spočívajúceho v porušení pravidiel cestnej premávky. Rozsudkom OS ZV 9 C 174/2015 s KS BB 14 Co 19/2017 bola pozostalej manželke priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 40.000,- eur, plnoletým deťom 17.000,- eur a 20.000,- eur (autobus nedal prednosť v jazde motocyklu), rozsudkom OS PP 9 C 45/2011 s KS PO 21 Co 137/2017 bola pozostalej manželke priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 40.000,- eur a plnoletým deťom každému vo výške 20.000,- eur (zrážka v protismere), rozsudkom OS NM 7 C 151/2008 v spojení s KS TN 6 Co 810/2014 (NS SR 1 Cdo 117/2017) bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy pozostalému manželovi 70.000,- eur, pozostalým deťom každému vo výške 100.000,- eur (chodec na prechode), OS NT 10 C 88/2009 v spojení s KS NT 9 Co 330/2012 priznal každému z rodičov 90.000,- eur, každému zo súrodencov 10.000,- eur (nemocnica, nesprávna zdravotnícka starostlivosť), OS BA IV 24 C 239/2013 pozostalej matke priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 50.000,- eur (nehoda s opitým vodičom s viacerými mŕtvymi, medzi nimi 23-ročný syn), OS BA II 18 C 276/2008 s KS BA 4 Co 470/2011 pozostalým rodičom 19-r. dcéry priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 49.790,- eur (správca cesty), OS MT 11 C 40/213 s KS ZA 7 Co 578/2014 pozostalému manželovi a otcovi priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 45.000,- eur (náráz nákladného vozidla do pred ním idúceho osobného vozidla), rozsudkom OS BA II 18 C 76/2012 s KS BA 6 Co 217/2014, NS SR 6 Cdo 92/2015 pozostalým rodičom priznaná náhrada nemajetkovej ujmy každému vo výške 40.000,- eur (zrazená chodkyňa na prechode pre chodcov, prekročená rýchlosť), OS BR 2 C 61/2010 s KS BB 12 Co 465/2014 pozostalý manžel a deti, každému priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 33.500,- eur (rýchlosť v obci, do protismere), OS SL 2 C 204/2010 s KS PO 20 Co 188/2012 pozostali rodičia, každému z nich priznaná suma 33.000,- eur (prevádzkovateľ lyžiarskeho strediska), OS TT 12 C 71/2009, KS TT 24 Co 479/2012 pozostalému otcovi priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 25.000,- eur (chodec na diaľnici v strednej opitosti, zomrelý 18-ročný syn), OS TO 6 C 143/2015, KS NT 5 Co 264/2017 pozostalej matke priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 25.000,- eur (náráz do chodkyne 23-ročnej spolužijúcej dcéry na prechode pre chodcov), OS HU 12 C 60/2011 s KS PO 17 Co 212/2015 pozostalým rodičom plnoletého dieťaťa priznaná náhrada nemajetkovej ujmy každému z nich 20.000,- eur (alkohol, zrazený chodec, vodič bez oprávnenia). V rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva Kontrová proti Slovenskej republike bola priznaná pozostalej matke dvoch maloletých detí náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 25.000,- eur (neoprávneným zásahom bolo nekonanie štátnych orgánov, vedúce k nezabráneniu trestnému činu). Nálezom Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 2844/14 z 22. decembra 2015 bol zrušený rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 18. mája 2014 č. k. 30 Cdo 2535/2013-529, ako i rozsudok Vrchného súdu v Olomouci zo 14. decembra 2012 sp.zn. 1 Co 157/2012-412, predmetom ktorých bol neoprávnený zásah do práva na súkromie sťažovateľiek smrťou syna a brata, spôsobenou v súvislosti

s postupom lekárov nemocnice non lege artis, priznané čiastky náhrady nemajetkovej ujmy boli vo výške 1.700.000,- Kč a 1.000.000,- Kč (s konštatovaním o. i., že pre sťažovateľky je ťažko pochopiteľné, že v niektorých prípadoch, z ich hľadiska menej závažných, dosahujú čiastky peňažnej satisfakcie porovnateľnú úroveň s náhradami za nemajetkovú ujmu spôsobenú úmrtím blízkeho, pričom takúto nemajetkovú ujmu pociťujú pozostali veľmi úkorne a o to viac naliehavou sa javí potreba, aby výška náhrady bola z pohľadu sťažovateľiek spravodlivo stanovená).

Podľa rozhodnutia NS SR sp.zn. 4 Cdo 139/2011 vychádzajúc z ustanovenia § 13 ods. 3 OZ pre určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch súdom neustanovuje zákon žiadne medze. Uvedené zákonné ustanovenie však zakotvuje taxatívne dve kritériá: závažnosť vzniknutej ujmy (čím závažnejšia je čo do svojej intenzity i svojho trvania, tým vyššia by mala byť aj čiastka peňažného zadosťučinenia) a ďalej veľmi široko chápané okolnosti, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo (pričom vždy musia byť zistené okolnosti nielen na strane pôvodcu zásahu, ale aj na strane postihnutej osoby, konkrétne napríklad, ak je daný podiel samotnej postihnutej osoby na priebehu činnosti pôvodcu vyúsťujúcej do neoprávneného zásahu). Druhé kritérium (okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo), je stanovené zámerne veľmi všeobecne tým, že by malo byť uplatnené vo vzťahu ako k postihnutej fyzickej osobe, tak k osobe, ktorá neoprávnený zásah spôsobila (napríklad či išlo na strane pôvodcu neoprávneného zásahu len o určitú ľahkú nedbanlivosť alebo naopak o úmysel). Tým je sledovaný cieľ, aby pri určení konkrétnej výšky peňažného zadosťučinenia bolo možné v rámci voľnej úvahy súdu, ktorá práve na tomto mieste dostáva veľký priestor, a v súlade s princípom spravodlivosti, pružne prihliadnuť na najrôznejšie momenty, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo. Maximálna čiastka peňažného zadosťučinenia, ktorú môže súd priznať, je ohraničená výškou žalobcom požadovaného peňažného zadosťučinenia, ktorá musí byť zrejmá zo žalobného návrhu.

V posudzovanej veci súd prvej inštancie pri stanovení výšky prihliadal k judikatórne vymedzeným kritériám (porov. napr. rozhodnutie Ústavného súdu ČR sp.zn. I. ÚS 2844/14), ktorými sú najmä na strane pozostalých a zomrelého intenzita ich vzťahu, vek zomrelého a pozostalých, citová závislosť na zomrelom, prípadne poskytnutie inej satisfakcie, a na strane škodcu vyhodnotil relevantnosť kritérií jeho postoja, dopad udalosti do jeho sféry, majetkové pomery škodcu a mieru zavinenia. Zo strany žalovaných nebola spochybňovaná pravdivosť tvrdení žalobcov týkajúca sa veľmi intenzívnych vzťahov so zomrelým I. B. v dôsledku silnej emočnej i existenčnej väzby v širšom význame. Náhle úmrtie pre žalobcov bolo mimoriadne traumatizujúce (zasiahnuté stratou osoby, ktorá bola súčasťou ich života, nádejou a budúcnosťou). Hodnota straty rodinného života, ako i hodnota ľudského života ako daru aj pre život najbližších príbuzných, nie je vyčísliteľná v peniazoch a peniazmi za takúto ujmu nemožno poškodeným osobám poskytnúť skutočnú satisfakciu, ale možno ňou ujmu aspoň zmierniť (morálne zadosťučinenie ako postačujúca satisfakcia vôbec neprichádza v týchto prípadoch do úvahy). V danom prípade žiadna iná satisfakcia poskytnutá nebola.

Z vykonaného dokazovania a hodnotenia dôkazov vyplynul pre súd prvej inštancie záver, podľa ktorého bola ujma pre žalobcov mimoriadne traumatizujúca, bezprostredne po smrti najbližšieho príbuzného, boli žalobcovia odkázaní na návštevu psychiatra, medikamentóznou liečbu. Za primeranú satisfakciu náhrady nemajetkovej ujmy považoval súd prvej inštancie sumu 25.000,- eur vo vzťahu k žalobcovi 1/ a sumu 25.000,- eur vo vzťahu k žalobkyni 2/, sumu 10.000,- eur vo vzťahu k žalobkyni 3/.

Odvolačný súd má za to, že priznaná náhrada nemajetkovej ujmy vo výške ustálenej súdom prvej inštancie zohľadňuje aj osobitosti daného prípadu (vychádzajúc z jednotlivých vyššie uvedených kritérií) a nevybočuje z rámca priznaných náhrad v porovnateľných prípadoch (smrť mladého, zdravého človeka). V rámci komparatívnych úvah súd prvej inštancie správne prihliadol na už priznané náhrady nemajetkovej ujmy pozostalým rodičom a súrodencom priemerne vo výške 25.000,- eur (v prípadoch dopravných nehôd), ktorá suma je súladná i z komparácie doplnenej odvolacím súdom (bod 20). Prisúdená náhrada nie je zjavne neprimeraná okolnostiam prípadu, zohľadňujúc životnú úroveň v krajine a nepredstavuje ani prostriedok neprípustného obohacovania, prípadne likvidácie, s poukazom na vecnú pasívnu legitímáciu žalovanej 3/. Na majetkové pomery škodcu sa prihliada len výnimočne, v zmysle

určitej moderácie vedené záujmom na tom, aby nedošlo k majetkovej likvidácii škodcu. Žalovanou 3/ je poisťovňa, ktorej úlohou je plniť na základe poistenia. Výška priznanej náhrady nemajetkovej ujmy je spôsobilá kompenzovať vzniknutú ujmu v zmysle jej zmiernenia na spravodlivom a slušnom základe. V prevyšujúcej časti priznanej výšky náhrady nemajetkovej ujmy bola preto správne súdom prvej inštancie žaloba zamietnutá, z dôvodu neprimeranosti navrhovanej peňažnej náhrady žalobcami.

Poukaz žalujúcej i žalovanej strany na iné druhy odškodňovania, či už podľa zákona č. 215/2006 Z.z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi, zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, nebol opodstatnený. Uvedená legislatíva reguluje vzťahy medzi štátom a poškodeným alebo náhrady poskytované v rámci systému verejného poistenia, nie však súkromnoprávnu sféru v dôsledku neoprávneného zásahu jej subjektov. Obdobne schválené odškodnenia štátu vo vzťahu k pozostalým pri hromadných nešťastiach, nie sú spôsobilé byť komparátorom odškodňovania následkov zásahov v súkromnoprávných vzťahoch. Vzhľadom na to, že každý prípad je individuálny, nemožno ho zviazať tabuľkami (napríklad nová právna úprava Českej republiky v ustanovení § 2959 O.z. používa pri odškodňovaní duševných útrap pozostalých, v prípade usmrtenia blízkych osôb, plnú kompenzáciu vyvažujúcu utrpenie pozostalých formou peňažnej náhrady, i použitím zásad slušnosti). Mantinelmi pre proporcionálne spravodlivé zadosťučinenie je atribút primeranosti, sledujúci účel kompenzácie a na druhej strane výška peňažnej satisfakcie nesmie byť prostriedkom bezdôvodného obohatenia a pôsobiť na škodcu likvidačne.

Námietka žalovaného 3/ o neprimeranej výške náhrady nemajetkovej ujmy, priznanej súdom prvej inštancie, nebola z vyššie uvedených dôvodov náležitá. Spôsobenú nemateriálnu ujmu nemožno spoľahlivo kvantifikovať, hodnota deštrukcie rodinného života a osobných vzťahov musí byť natoľko dôstojná a slušná, aby obeť (v danom prípade pozostali rodičia a sestra) nevystavila neprimerane nízkou sumou porušeniu Dohovoru o ľudských právach. Preto nemožno konštatovať, že by priznanie náhrady nemajetkovej ujmy súdom prvej inštancie, bolo prostriedkom bezdôvodného obohatenia žalobcov. Naopak náhrada nemajetkovej ujmy žalobcom 1/, 2/ a 3/, v zmysle zásad slušnosti a naplnenia požiadavky morálnej spravodlivosti, ktorá je predovšetkým požiadavkou spravodlivosti, je spôsobilá naplniť reštitučnú podstatu kompenzácie (porov. rozhodnutie ÚS ČR sp.zn. Pl. ÚS 16/2004).

Napokon ani námietka žalovaného 3/ týkajúca sa nedostatočného odôvodnenia napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie vo vzťahu k priznanej náhrade nemajetkovej ujmy v peniazoch nebola dôvodná. V kontexte uvedeného odvolací súd poukazuje na odôvodnenie v odseku 10., 11. napadnutého rozsudku, keď nemožno len samotnú stručnosť vyhodnotiť ako nedostatočnosť, nepreskúmateľnosť.

Odvolací dôvod podľa ustanovenia § 365 ods. 1 písm. b) CSP je naplnený vtedy, ak nesprávny procesný postup súdu, znemožňujúci strane realizáciu jej práv, dosiahne určitú intenzitu, ktorá odôvodní záver o tom, že celé konanie sa nejaví ako spravodlivé, pričom konkrétne pochybenie súdu musí byť hodnotené v kontexte celého konania.

V zmysle ustanovenia § 220 ods. 2 CSP rozsudok musí obsahovať odôvodnenie, pretože povinnosť súdu riadne odôvodniť rozhodnutie je odrazom práva strany na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktoré sa vysporiada i so špecifickými námietkami strán. Odôvodnenie písomného vyhotovenia rozhodnutia súdu musí obsahovať výklad opodstatnenosti, pravdivosti, zákonnosti a spravodlivosti výroku rozhodnutia. Súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal; niet v ňom miesto pre dohady a domnienky. V odôvodnení rozhodnutia súd teda uvedie, čoho sa žalobca domáhal, aké skutočnosti tvrdil, aké dôkazy označil, aké prostriedky procesného útoku použil, ako sa vo veci vyjadril žalovaný a aké prostriedky procesnej obrany použil, ktoré dôkazy v konaní vykonal a ako ich vyhodnotil, zistený skutkový stav a právne posúdenie veci, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax. Zákonom požadované riadne a presvedčivé

odôvodnenie písomnej formy rozhodnutia súdu je nielen formálnou požiadavkou, ktorou sa má zamedziť vydaniu obsahovo nezdôvodnených, nepresvedčivých alebo neurčitých a nezrozumiteľných rozhodnutí, ale má byť v prvom rade prameňom poznania úvah súdu, tak v otázke zisťovania skutkového stavu veci, ako aj v právnom posúdení veci. Inak povedané, účelom odôvodnenia rozhodnutia je predovšetkým preukázať jeho správnosť a odôvodnenie súčasne musí byť i prostriedkom kontroly správnosti postupu súdu pri vydávaní rozhodnutí, t. j. musí byť preskúmateľné.

Rozhodnutie súdu ako orgánu verejnej moci nemusí byť totožné s očakávaniami a predstavami strany, ale z hľadiska odôvodnenia musí spĺňať parametre (limity) zákonného rozhodnutia (§ 220 ods. 2 Civilného sporového poriadku). Právo (strany) a povinnosť (súdu) na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia vyplýva z potreby transparentnosti služby spravodlivosti, ktorá je esenciálnou náležitosťou každého jurisdikčného aktu (rozhodnutia). Rozhodnutie súdu musí uviesť presvedčivé a dostatočné dôvody, na základe ktorých je založené, pričom rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí sa posúdiť vo svetle okolností každej veci. Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva teda nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojom uznesení z 23. júna 2004 sp. zn. III. ÚS 209/04 vyslovil, že „Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia“. Odvolací súd v prípade potvrdenia rozsudku súdu prvej inštancie sa v princípe môže obmedziť na prevzatie odôvodnenia podaného súdom prvej inštancie (porovnaj rozsudok Helle proti Fínsku z 19. decembra 1997, sťažnosť č. 20772/92, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1997-VIII).

Preskúmaním veci odvolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie súdu prvej inštancie je dostatočne, správne skutkovo a právne zdôvodnené a zodpovedá všetkým požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutia. Súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol rozhodujúci skutkový stav, primeraným spôsobom opísal priebeh konania, stanoviská strán k prejednáwanej veci, výsledky vykonaného dokazovania a právne predpisy, ktoré aplikoval na prejednávaný prípad a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Prijaté právne závery primerane vysvetlil. Z odôvodnenia jeho rozhodnutia nevyplýva jednostrannosť, ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Samotný fakt, že žalovaná 3/ sa s dôvodmi uvedenými v rozhodnutí súdu prvej inštancie nestotožňuje ešte neznamená, že závery v ňom obsiahnuté nie sú správne. Súd prvej inštancie totiž zrozumiteľným, i keď stručným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré žalobe čiastočne vyhovel a pre ktoré čiastočne žalobu zamietol. Napadnutý rozsudok tak nie je postihnutý vadou nepreskúmateľnosti z dôvodu nedostatočného odôvodnenia.

Ďalšie odvolacie argumenty žalobcov i žalovaných odvolací súd považoval pre rozhodnutie vo veci samej za nerozhodné. I podľa už konštantnej judikatúry tak národných, ako aj nadnárodných súdov súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranami, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných stranami. Odôvodnenie rozhodnutia tak nemusí dať odpoveď na každú jednu poznámku, či pripomienku strany, ktorá ju nastolila. Je však nevyhnutné, aby bolo reagované na podstatné a relevantné argumenty strán (porovnaj napríklad rozhodnutia ÚS SR II.ÚS 251/04, III.ÚS 209/04, II.ÚS 200/09 a podobne). Na ďalšiu argumentáciu odvolateľa, už nespôsobilú ovplyvniť posúdenie veci, teda odvolací súd nepovažoval za potrebné reagovať špecifickou odpoveďou.

Odvolací súd sa stotožnil i s rozhodnutím súdu prvej inštancie v časti trov konania. Žiaden zo žalovaných vo svojom odvolaní neuviedol dôvody nesprávnosti priznania náhrady trov žalobcom. Zmyslom a účelom náhrady trov konania v súdnom konaní je poskytnúť úspešnej strane sporu náhradu tých trov konania, ktoré vo vecnej a časovej súvislosti s konaním musel vynaložiť. Pomerovať úspech a neúspech vo veci

však nemožno len tým, ako bolo o konkrétnom návrhu rozhodnuté, ale je ich treba posudzovať v širších súvislostiach. V rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 1/04 Ústavný súd Českej republiky zdôraznil, že rozhodovanie o trovách konania nesmie byť len mechanickým posudzovaním výsledkov sporu, bez komplexného zhodnotenia rozhodnutia v merite veci. Rozhodnutie o náhrade trov konania má byť zrejším a logickým ukončením celého súdneho sporu.

Civilný sporový poriadok však nemá ustanovenie obdobné ustanoveniu § 142 ods. 3 z.č. 99/1963 Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“), ktoré sa uplatňovalo ako lex specialis vo vzťahu k § 142 ods. 2 OSP (ak výška plnenia závisela od úvahy súdu, prípadne znaleckého posudku). Zásadu úspechu vo veci je treba uplatniť aj na konania, v ktorých výška plnenia závisela od úvahy súdu (alebo znaleckého posudku). V týchto prípadoch však nejde o procesne neúspešného žalobcu, ak mu bola priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku, pretože nemožno ho ad absurdum zaťažiť procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu alebo znaleckej činnosti (porov. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 926 s.).

Nebolo by spravodlivé a v súlade so satisfakčnou funkciou nemajetkovej ujmy požadovať od žalobcov, aby svoju ujmu podceňovali len preto, aby potom nemuseli hradiť trovy konania, pričom pri rozhodovaní o náhrade trov v takýchto prípadoch treba rozlišovať čo je základné a čo sprevádzajúce (porov. nález ÚS ČR sp.zn. III. ÚS 170/99). Za základ sa pritom považuje rozhodnutie, že do práva žalobcov bolo zasiahnuté a výška nemajetkovej ujmy je potom druhotná a nadväzujúca (porov. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 926 s.). Riešenie spočíva v tom, že žalobcovia majú právo na plnú náhradu trov konania, avšak výlučne iba z prisúdenej sumy (nie zo sumy žalovanej) a priznanie plnej náhrady trov konania výlučne z prisúdenej sumy je zdôvodniteľné cez interpretáciu pojmu úspech vo veci, keďže ten sa skúma čo do právneho základu a nie čo do výšky priznaného nároku. Typickým príkladom je žaloba o ochranu osobnosti s nárokom na peňažné zadosťučinenie (porov. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 926 s.). Žalobcov 1/, 2/ a 3/ bolo preto nevyhnutné považovať za plne procesne úspešných, pretože mali plný úspech čo do základu uplatneného nároku a výška plnenia, vyplývajúca z tohto procesného úspechu, závisela od úvahy súdu.

Odvolací súd sa z vyššie uvedených dôvodov stotožnil s rozhodnutím súdu prvej inštancie o trovách konania, keď v konaní úspešným žalobcom 1/, 2/ a 3/ priznal nárok voči žalovaným 1/, 2/ a 3/ na náhradu trov konania v celom rozsahu.

O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 255 ods. 1 a 2, § 262 ods. 1 v spojení s § 396 ods. 1 CSP tak, že pre neúspech každej zo strán v odvolacom konaní, keďže odvolaniu žalobcov 1/, 2/ a 3/ ani žalovaných 1/, 2/ a 3/ nebolo vyhovené, nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania žiadnej zo strán sporu. Predmetom odvolacieho konania bola už len výška nároku.

Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0, čiže jednomyseľne (§ 3 ods. 9 posledná veta zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch v znení neskorších zmien a doplnení).

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).
Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,

c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,

d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,

e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo

f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je podľa § 421 CSP prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

a) pri, ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,

b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo

c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,

b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,

c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvom pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 CSP).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP).

Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 (§ 425 CSP).

Prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo, ak do konania vstúpil (§ 426 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1).

Povinnosť podľa ods. 1 neplatí, ak je

a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

Dovolací dôvod nemožno vymedziť tak, že dovolateľ poukáže na svoje podania pred súdom prvej inštancie alebo pred odvolacím súdom (§ 433 CSP).

Dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 434 CSP).

V dovolaní nemožno uplatňovať nové prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany okrem skutočností a dôkazov na preukázanie prípustnosti a včasnosti podaného dovolania (§ 435 CSP).